

Inflació, recessió i drets humans

A inicis d'enguany, es va publicar l'informe de les Nacions Unides *World Economic Situation and Prospects 2022* (WESP)¹, en el qual es pronosticava un creixement del PIB mundial del 4% l'any 2022 i del 3,5% el 2023, comparativament inferior al del 5,5% registrat el 2021. No obstant això, el món viu avui immers en alts nivells d'inflació que poden acabar portant a un empitjorament d'aquestes perspectives, amb una consegüent afectació en els drets humans.

La llei de l'oferta i la demanda ens permet entendre l'origen d'aquest fenomen consistent en l'augment sostingut dels preus. Segons aquesta norma econòmica, quan l'oferta baixa o la demanda puja, els preus tendeixen a pujar, i a l'inrevés; exemplificant-ho, quan es redueix l'oferta de pisos en lloguer a Barcelona amb una demanda constant, el seu preu tendeix a l'alça, i el mateix succeeix si s'incrementa la demanda de pisos mantenint-se l'oferta constant. Aplicat al cas

de la inflació general, es dona avui la casuística que existeix tant una oferta de béns i serveis baixa, com una demanda d'aquests alta. D'una banda, l'oferta s'ha reduït essencialment per les mesures preventives de la pandèmia de COVID-19: la globalització implica que cada element de la cadena de producció es fabriqui en un país diferent, de manera que els confinaments o les restriccions comercials encara avui presents arran de la pandèmia dificulten la coordinació en la producció mundial. D'altra banda, la demanda s'ha incrementat fonamentalment per les mesures econòmiques de resposta a la pandèmia: en els anys 2020 i 2021 es van aprovar importants estímuls fiscals i monetaris (v. gr., els plans ARP i AJO als Estats Units al març de 2021, dotats de 4,5 bilions de dòlars²) per a evitar enfonsaments de l'economia, però l'afectació en la demanda dels quals ha estat tal que han arribat a reescalfar-la, sobretot tenint en compte que aquests estímuls es van finançar a través de dèficits públics (majors

¹ United Nations. Department of Economic and Social Affairs (2022). *World Economic Situation and Prospects 2022*. Disponible a: <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/world-economic-situation-and-prospects-2022/>.

² Banco de México (2021). *Impacto de los Estímulos Fiscales de Estados Unidos*. Disponible a: <https://www.banxico.org.mx/publicaciones-y-prensa/informes-trimestrales/recuadros/%7BA52A0BD8-535D-A5D3-7638-0794D003660C%7D.pdf>.

despeses que ingressos) via impressió de diners. Per tot això, la inflació als Estats Units s'ha disparat fins a assolir un 9,1% interanual al mes de juny passat, alhora que l'IPC de l'eurozona ha registrat un valor del 8,9% al juliol³.

Des del costat de l'oferta, el problema de la cadena de producció ja referit sembla que se solucionarà sol, en la mesura en què es vagi deixant enrere la pandèmia —amb l'eliminació dels confinaments i les restriccions comercials—. No obstant això, quant a la demanda, els anteriors nivells han suposat que els bancs centrals del voltant del món vegin com el seu objectiu de mantenir la inflació al 2% a mitjà termini s'allunyi de la realitat, sense ser això solucionable de forma natural. En conseqüència, institucions com la Reserva Federal estatunidenca o el Banc Central Europeu (BCE) han contestat pujant els tipus d'interès. El que s'aconsegueix amb aquesta política monetària és dificultar el finançament a crèdit —perquè l'interès ofert pels bancs comercials és major—, i així desincentivar el consum. Si tornem a la llei de l'oferta i la demanda, veurem que si la demanda (consum) baixa, també tendiran a fer-ho els preus: la inflació tornaria al 2% desitjat pels bancs centrals.

Aquesta és la seqüència lògica que explica la

³ Expansión (2022). *IPC según los datos de cada país*. Disponible a: <https://datosmacro.expansion.com/ipc-paises>.

⁴ A l'inici de l'article he escrit que “quan l'oferta baixa

conjuntura macroeconòmica actual, però de la qual és indispensable advertir com pot afectar els drets humans i de quina manera hauria, cautelosament, d'actuar-se en el futur.

Recuperem la pujada dels tipus d'interès. Com ja he esmentat, finançar-se es torna més car, i en tant que es podran demanar menys crèdits, es comprarà menys a crèdit: els immobles, els vehicles o els electrodomèstics es consumiran en menor mesura. Ara bé, això no acaba amb una baixada de la demanda, sinó que l'oferta també es restringeix: si les empreses venen menys, reduiran la seva oferta a aquella que sí que obtingui demanda. Nogensmenys, tal reducció comporta una baixada dels beneficis empresarials o fins i tot una incapacitat per a cobrir costos; per tant, les empreses contractaran menys o procediran amb grans acomiadaments. En última instància, doncs, els ingressos de les unitats familiars es veuran afectats, tornant-se de nou a reduir encara més tant la demanda com l'oferta⁴. Es tracta, per consegüent, d'un cercle viciós: pujada dels preus, pujada dels tipus d'interès, baixada de la demanda (consum a crèdit), baixada de l'oferta (béns i serveis en el mercat), baixada dels ingressos, baixada de la demanda (consum a crèdit), etc. Una espiral de desacceleració, però en tot cas volguda pels bancs centrals en tant que

[...], els preus tendeixen a pujar”, però aquí els preus també baixaran. Hem de recordar que només pugen si la demanda és constant o augmenta, però atès que en el present cas aquesta disminueix, els preus tendiran a baixar.

moderarà els preus.

Fixem-nos en la magnitud de l'anunciat en l'anterior paràgraf: la reducció d'ingressos de les unitats familiars lligada a la destrucció de teixit productiu és *conditio sine qua non* per a establir la inflació; en altres paraules, la solució per a revertir els nivells disparats dels preus passa per la recessió⁵. És en aquest punt, doncs, on entren en joc els drets humans. En particular, l'evidència empírica⁶ ha posat de manifest de quina manera recessions com ara les viscudes arran de les crisis de 1929, 1973 o 2008 són fortament intenses en l'afectació a la vida i la salut —amb suïcidis, malalties i dificultats en l'accés a la sanitat— (arts. 3 i 25.1 de la Declaració Universal de Drets Humans (DUDH)), la igualtat —amb desigualtat en els ingressos—

(art. 23 DUDH), l'educació —amb dificultats en l'accés a estudis superiors (bàsics) en països desenvolupats (subdesenvolupats)— (art. 26 DUDH) i, en definitiva, la dignitat —amb l'exclusió social— (art. 1 DUDH).

La crítica a aquesta afectació als drets humans, tanmateix, no pot anar dirigida a l'augment dels tipus d'interès, ja que aquest no ha estat més que una resposta lògica a la inflació generada per un cigne negre (la pandèmia). On sí que cal posar l'accent, en canvi, és en la indisciplina fiscal dels governs precovid. Recapitulant, una pujada dels tipus d'interès implica que finançar-se es torni més car, però això no solament pel que fa als ciutadans, sinó també per als governs: el cost de finançament del deute públic es dispara (sense anar més lluny, a inicis d'enguany es va registrar

Font: Nacions Unides.

⁵ Tècnicament, s'entén per recessió a l'existència d'una taxa de variació del PIB negativa durant dos trimestres consecutius. Aquí s'usarà en el sentit de decreixement de l'activitat econòmica.

⁶ Revista Española de Salud Pública (2014). *Long-term*

sequelae of the Economic Crisis and Inequalities in Health. Disponible a:

https://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1135-57272014000200002.

un tipus d'interès a deu anys del deute públic espanyol del 0,5%, mentre que avui està fregant el 2,5%⁷). Però no només això, sinó que s'estima que en el que a Europa es refereix, el BCE cessi en la compra de deute públic —perquè persistir estimularia encara més la inflació—. En conseqüència, és possible que la prima de risc (sobrepneu que es paga per a finançar-se) d'Estats europeus endeutats augmenti notablement, de manera que el finançament no només es veu més costós per la pujada de tipus, sinó que a ella se li afegeix una prima de risc. En aquest sentit, el *quid* de la qüestió és que els nous compradors de deute públic sol·licitaran garanties addicionals —a la prima de risc— per a assegurar-se cobrar el diner prestat; és a dir, que els països endeutats es veuran obligats a aplicar ajustos de reducció de la despesa (retallades) o d'augment dels ingressos (pujades d'impostos). Als països no endeutats, per contra, l'augment del cost en el finançament només vindrà pel costat de l'augment dels tipus, ja que no s'instaran garanties addicionals i la seva prima de risc amb prou feines pujarà perquè no depenen de la compra de deute per part del BCE (al tenir les finances sanejades, els hi és fàcil trobar altres inversors). És presumible, per tant, que els ciutadans dels països endeutats vegin majors lesions en els seus drets humans que

aquells que resideixin en Estats sanejats.

En la *Conferència de les Nacions Unides sobre la crisi financera i econòmica mundial i els seus efectes en el desenvolupament*⁸ de 2009, es recollia que la crisi de 2008 presentava “una oportunitat per a aconseguir un enfortiment del multilateralisme”. Valen les mateixes paraules per al cas actual. Quan els temps de recessió que vivim i viurem acabin i es recuperi la bonança econòmica de la segona dècada del segle XXI, una resposta global i coordinada per a aplicar polítiques de disciplina fiscal serà l'adequada. Això permetrà reduir el deute públic via superàvits (majors ingressos que despeses) i fer als països més robustos enfront de potencials recessions o, cosa que és el mateix, fer als drets humans dels ciutadans més robustos enfront de potencials recessions.

Marc Morros Bo

Estudiant de 2n de Dret a ESADE i de 1r d'Economia a la Universitat de Barcelona.

⁷ Expansión (2022). *Deuda de España: Obligaciones del Estado a 10 años*. Disponible a: <https://datosmacro.expansion.com/deuda/espana/tesoro/obligaciones-10-anos>.

⁸ Departamento de la Información Pública de las

Naciones Unidas - DPI/2535B (2009). *Conferencia de las Naciones Unidas sobre la crisis financiera y económica mundial y sus efectos en el desarrollo*. Disponible a: https://www.un.org/es/ga/econcrisissummit/docs/Anatomia_26May_SP.pdf.

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

AGOST 2022

Publicat per

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

ANUE no es fa responsable de les opinions expressades pels seus col·laboradors.
